

Geografia– wymagania edukacyjne klasa V
rok szkolny 2025/26
nauczyciel – Beata Potasińska

Dział	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
I. Mapa	• powiedzieć, czym jest geografia; • powiedzieć, co to jest środowisko przyrodnicze i geograficzne; • wymienić sfery ziemskie. • wskazać na mapie półkule północną i południową, wschodnią i zachodnią; • powiedzieć, co to jest legenda mapy; • wymienić elementy legendy na mapie. • powiedzieć, czym jest wysokość względna i bezwzględna; • wskazać na mapie poziomice; • nazwać główne kierunki geograficzne. • powiedzieć, czym jest wysokość względna i bezwzględna; • wskazać na mapie poziomice; • nazwać główne kierunki geograficzne.	• powiedzieć, czym jest wysokość względna i bezwzględna; • wskazać na mapie poziomice; • nazwać główne kierunki geograficzne. • wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. • nazwać elementy mapy; • wskazać i nazwać umieszczone na mapie znaki • wymienić elementy krajobrazu • obliczyć wysokość względną • odczytać wartości poziomice; • wskazać na mapie główne kierunki geograficzne. • wskazać na mapie kontynenty i oceany świata; • swoimi słowami określić, czym są formy ukształtowania powierzchni.	• wyjaśnić pojęcie geografia • definiować pojęcia: geografia, środowisko przyrodnicze i geograficzne; • wymienić elementy środowiska przyrodniczego. • zdefiniować pojęcia: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. • zdefiniować pojęcia: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. • wskazać na podstawie rysunku poziomice mapy okolic szkoły konkretnej formy terenu; • odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomice; • zorientować mapę okolic szkoły; • wskazać w terenie główne kierunki geograficzne na podstawie mapy • omówić położenie kontynentów i oceanów na mapie i względem siebie; • wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni.	• wyjaśnić pojęcie geografia; • wybrać z podanych i przyporządkować elementy środowiska przyrodniczego. • zdefiniować długość i szerokość geograficzną; • opisać cechy południków i równoleżników; • odczytać położenie punktów na mapie. • korzystając ze skali mapy, obliczyć odległości między wybranymi obiektami; • korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z mapy fizycznej Polski. • odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomice i obliczyć wysokość względną w zniesienia; • określić, na podstawie rysunku poziomice i stromiznę stoku. • omówić położenie kontynentów i oceanów na mapie i względem siebie; • wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni.	• wyjaśnić pojęcie geografia; • podać powiązania między elementami środowiska przyrodniczego i geograficznego. • odczytać położenie obszaru; • opracować trasę podróży, uwzględniając współrzędne geograficzne. • scharakteryzować dany obszar, wykorzystując użyte w legendzie znaki umowne; • wykonać pomiary na mapie i przeliczyć je, wykorzystując skalę; • korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z map tematycznych Polski. • omówić ukształtowanie powierzchni na podstawie rysunku poziomice; • porównać elementy przedstawione na mapie z elementami zaobserwowanymi w terenie. • wskazać i nazwać wielkie krainy geograficzne dla poszczególnych kontynentów; • wskazać granice między kontynentami; • porównać ukształtowanie kontynentów między sobą.
II. Krajobraz Polski	• nazwać pasy rzeźby w Polsce; • określić elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu. • wymienić typy krajobrazów.	• nazwać pasy rzeźby w Polsce i wskazać je na mapie; • określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby. • nazwać i omówić typy krajobrazów.	• przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; • określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby; • nazwać przykładowe krainy wchodzące w	• przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; • wykazać ich zróżnicowanie; • nazwać i wskazać na mapie	• scharakteryzować rzeźbę poszczególnych pasów rzeźby w Polsce, wskazać różnice i podobieństwa, porównać je pod

	• Opisać położenie i wskazać na mapie Tatr, Wyżyny: Krakowsko-Częstochowską, Śląską, Lubelską, Nizinę Mazowiecką, Pojezierze Mazurskie, Wybrzeże Słowińskie, • wymienić typy krajobrazów w powyższych regionach, • nazwać grupy etniczne występujące w powyższych regionach. • wymienić cechy miast przemysłowych; • podać nazwy głównych miast Wyżyny Śląskiej • wymienić produkty rolne charakterystyczne dla Wyżyny Lubelskiej • Określić położenie Warszawy • nazwać cechy krajobrazu najbliższej okolicy; • wymienić elementy zagospodarowania antropogenicznego.	• wskazać i omówić położenie na mapie: Tatr, Wyżyn: Krakowsko-Częstochowskiej, Śląskiej, Lubelskiej, Niziny Mazowieckiej, Pojezierza Mazurskiego, Wybrzeża Słowińskiego • wymienić cechy charakterystyczne środowiska geograficznego występujące w krajobrazie powyższych regionów; • wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego powyższych regionów • podać nazwy kilku miast wchodzących w skład konurbacji Górnego Śląska i wskazać je na mapie. • wskazać cechy charakterystyczne krajobrazu Wyżyny Lubelskiej. • wymienić cechy zabudowy wielkiego miasta. • wymienić i określić położenie elementów krajobrazu najbliższej okolicy; • wskazać przykłady elementów najbliższej okolicy i rodzinnych.	skład danego pasa rzeźby. • wskazać pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka. • rozpoznać krajobrazy krain w opisach; • przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach; • opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; • wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. • wskazać główne surowce mineralne wydobywane w rejonie Górnego Śląska; • nazwać cechy środowiska miast przemysłowych • omówić znaczenie warunków naturalnych dla rozwoju rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej. • wskazać czynniki rozwoju stolicy • określić różnorodność funkcji Warszawy. • ocenić krajobraz najbliższej okolicy pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki; • wskazać w terenie obiekty antropogeniczne i naturalne; • wskazać obiekty istotne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego.	przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby. • omówić na przykładach wpływ gospodarki człowieka na zmiany w krajobrazie. • rozpoznać krajobrazy krain w opisach oraz na filmach i ilustracjach; • przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach; • opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; • opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. • omówić przyczyny rozwoju konurbacji Górnego Śląska; • wskazać przyczyny i skutki koncentracji przemysłu na Górnym Śląsku • omówić znaczenie gospodarcze Wyżyny Lubelskiej - rolnicze, przemysłowe i społeczne. • porównać krajobraz Warszawy i innych miast Polski. • wskazać przykłady pozytywnej i negatywnej ingerencji człowieka w środowisko najbliższej okolicy.	względem zróżnicowanie krajobrazu • ocenić wpływ poszczególnych działów gospodarki na środowisko; • wskazać możliwe zmiany mające na celu poprawę warunków środowiska. • porównać cechy krajobrazu i elementy krajobrazu krain geograficznych; • wykazać specyfikę regionu na podstawie map, zdjęć, filmów geograficznych; • opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski oraz wskazać je na mapie. • ocenić jakość działań człowieka i ich wpływ na środowisko w rejonie Górnego Śląska. • porównać region Wyżyny Lubelskiej z innymi regionami rolniczymi w Polsce. • porównać krajobraz Warszawy i innych stolic europejskich. • przedstawić propozycje zmian mających na celu poprawę zagospodarowania najbliższej okolicy z uwzględnieniem dbałości o stan środowiska, ład i estetykę krajobrazu.
III. Krajobraz świata	• na podstawie mapy stref klimatycznych opisać położenie poszczególnych stref na Ziemi. • wskazać na mapie fizycznej świata obszary	• wyjaśnić układ przestrzenny poszczególnych stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie; • przyporządkować ilustrację każdej ze	• wskazać analogię pomiędzy zróżnicowaniem klimatycznym w układzie strefowym, (w zależności od szerokości	• wyjaśnić związek pomiędzy występowaniem stref oświetlenia Ziemi a zróżnicowaniem krajobrazowym świata.	• wykazać i wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a cechami poszczególnych krajobrazów.

występowania wilgotnych lasów równikowych; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie równikowym wybitnie wilgotnym. • wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania lasów strefy umiarkowanej; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach umiarkowanych. • wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania sawann i stepów; • odczytać z klimatogramów wartości temperatury powietrza i opadów na sawannach i stepach. • wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania gorących i lodowych pustyń; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach zwrotnikowym suchym i polarnym. • wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania krajobrazu śródziemnomorskiego ; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów. • wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania tajgi; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów. • wskazać podstawowe różnice między tajgą a tundrą;	stref do jej położenia na mapie świata. • omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu równikowego wybitnie wilgotnego; • podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie. • omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg strefy klimatów umiarkowanych; • podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie. • omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu podrównikowego i umiarkowanego ciepłego kontynentalnego; • podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów. • omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatów zwrotnikowego suchego i polarnego; • podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów. • omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy klimatu śródziemnomorskiego ; • wymienić typowe gatunki roślin i zwierząt dla klimatu śródziemnomorskiego • porównać wykres temperatury i opadów Kuopio (tajga)i Warszawy, wyjaśnić różnice;	geograficznej) i piętrowym (w zależności od wysokości bezwzględnej). • omówić wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego; • podać przykłady przystosowań organizmów do życia w lesie równikowym. • porównać warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; • rozpoznać, nazwać i porównać piętra lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej. • wyjaśnić przyczyny występowania krajobrazów sawann i stepów na świecie; • rozpoznać krajobrazy sawanny i stepu na fotografiach. • na podstawie materiałów porównać warunki klimatyczne i krajobrazowe pustyń suchych i gorących; • rozpoznać i omówić przykładowe gatunki zwierząt i roślin występujących na pustyniach gorących i lodowych. • rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla krajobrazu śródziemnomorskiego; • omówić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a rozwojem rolnictwa i turystyki strefy śródziemnomorskiej. • omówić wpływ wieloletniej zmarzliny na budownictwo; • rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt tajgi. • omówić związek między warunkami klimatycznymi	• wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatyczno-krajobrazowymi a sposobami życia i zarobkowania ludzi w lesie równikowym. • wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w wilgotnych lasach równikowych i lasach strefy umiarkowanej. • wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach. • wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na pustyniach lodowych i gorących. • porównać krajobraz śródziemnomorski z innymi poznanymi krajobrazami, wyjaśnić różnice; • rozpoznać krajobraz śródziemnomorski na podstawie opisów, filmów i ilustracji. • porównać gospodarkę leśną w lasach borealnych Kanady i Rosji; • rozpoznać krajobraz tajgi na podstawie opisów, filmów i ilustracji. • rozpoznać krajobraz tundry na podstawie opisów, filmów i ilustracji; • ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności	• wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem klimatu równikowego wybitnie wilgotnego a zasięgiem lasów deszczowych. • identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów. • prezentować niektóre przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawann i stepów. • identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów; • ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności. • wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem strefy śródziemnomorskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu. • wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tajgi, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu. • wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tundry, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu. • omówić na wybranych przykładach zależności pomiędzy wysokością nad poziomem morza
---	--	---	---	---

	• zlokalizować na mapie świata obszary występowania tundry; • odczytać dane z klimatogramu. • odszukać na mapie fizycznej Azji Himalaje, Wyżynę Tybetańską oraz rzeki: Indus, Brahmaputra i Ganges; • wskazać, jak zmienia się klimat i krajobraz wraz ze wzrostem wysokości n.p.m.	• wymienić typowe dla tajgi gatunki roślin i zwierząt. • omówić na podstawie wykresów i map klimatycznych cechy klimatu tundry; • podaje przykłady gatunków roślin i zwierząt. • wyjaśnić, skąd bierze się piętrowość klimatyczno-roślinna w Himalajach; • podać przykłady gatunków roślin występujących w różnych piętrach klimatycznych Himalajów.	a rozwojem flory i fauny tundry; • omówić warunki życia ludzi w tundrze oraz ich główne zajęcia. • rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt żyjące w Himalajach; • podać przykłady działalności człowieka w Himalajach.	zamieszkującej tundrę. • rozpoznać krajobraz wysokogórski Himalajów na podstawie opisów, filmów i ilustracji; • ocenić warunki do życia i działalności gospodarczej człowieka w Himalajach.	a klimatem i roślinnością
--	--	--	--	---	----------------------------------